

A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a Debrecenben, 2014. március hó 12. napján tartott nyilvános ülés alapján meghozta a következő

í t é l e t e t :

A különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt a vádlott ellen indított büntetőügyben a Miskolci Törvényszék 2013. évi október hó 17. napján kihirdetett 8.B.1002/2013/28. számú ítéletét megváltoztatja az alábbiak szerint:

A vádlott emberölési cselekményét a Btk. 160. § (1), (2) bekezdés j) pontja szerint is minősíti.

A szabadságvesztés tartamát 12 (tizenkettő) évre súlyosítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A vádlott által az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetésétől a mai napig előzetes fogvatartásban töltött időt is beszámítja a kiszabott szabadságvesztés büntetésbe.

A másodfokú eljárásban 14.000 (Tizennégyezer) Ft a vádlottat terhelő bűnügyi költség merült fel.

A vádlott személyi igazolványának száma: ...

I n d o k o l á s :

Az ügyben elsőfokú bírósággént eljáró Miskolci Törvényszék 2013. október 17. napján kihirdetett 8.B.1002/2013/28. számú ítéletével a vádlottat bűnösnek mondta ki emberölés büntetében (Btk.160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés d) pontja), ezért őt 10 év szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. Határozatában rendelkezett a szabadságvesztés végrehajtási fokozatáról (fegyház), illetőleg a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének legkorábbi időpontjáról. Ezen felül a terhelt által 2013. július 9. napjától előzetes fogvatartásban töltött időt beszámította a kiszabott szabadságvesztésbe, továbbá a bűnösnek talált vádlottat kötelezte az eljárás során felmerült 401.923 Ft bűnügyi költség megfizetésére.

Az ítélet ellen egyrészt az ügyész jelentett be a vádlott terhére irányuló fellebbezést a kihirdetéskor fenntartott nyilatkozattételi határidőn belül, melyet írásban indokolt, abban anyagi jogszabálysértésre hivatkozva. Álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a sértett - első fokú ítéletben is elemzett - állapota miatt a vádlott cselekménye a védekezésre képtelen személy sérelmére történő elkövetés megállapítására lehet alkalmas, hozzátevé, hogy e tekintetben állást foglalni bírói mérlegelés körében lehet. Mindemellett a sértett feltárt állapotát jellemezve a törvényi minimumban meghatározott szabadságvesztést eltúlzottan enyhének tartotta, ezért arra tett indítványt, hogy az első fokú ítélet megváltoztatása mellett a másodfokú bíróság hosszabb tartamú fegyházbüntetésre, s ahhoz igazodó közügyektől eltiltásra ítélje a vádlottat, míg egyebekben a határozatot hagyja helyben.

Az első fokú ítéletet másfelől védelmi fellebbezések támadták, mivel azzal szemben mind a vádlott, mind kirendelt védője enyhítés érdekében élt jogorvoslattal.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség Bf.354/2013/3-I. számú átiratában a súlyosításra irányuló ügyészi fellebbezést részbeni módosítással fenntartotta, míg a védelmit megalapozatlannak vélte. A Miskolci Törvényszék által lefolytatott bizonyítási eljárást törvényesnek, a megállapított, bizonyítékok részletes értékelésén alapuló tényállást teljes mértékben megalapozottnak jellemezte. Álláspontja szerint a törvényszék helytállóan következtetett a terhelt bűnösségére, ugyanakkor a bűncselekmény jogi minősítése hiányos. Az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásából - mely a vádirati történeti tényállással azonosan került megállapításra - ugyanis az következik, hogy a vádlott terhére rótt ölési cselekmény nemcsak különös kegyetlenséggel, hanem a Btk.160. § (2) bekezdés j) pontja szerint meghatározott védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetettként is minősül. A sértett ugyanis már a mulasztásban megnyilvánult emberölés büntettét megvalósító terhelti magatartást megelőzően, attól függetlenül került ilyen állapotba, mely állapotában kizárólag a vádlottól remélhetett segítséget. A többszörös minősülésre figyelemmel pedig az első fokú ítélettel kiszabott szabadságvesztés lényeges súlyosítása is indokoltnak mutatkozik.

A bejelentett fellebbezések elbírálására az ítélőtábla a Be.361. § (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tűzött ki, melyen a Debreceni Fellebbviteli Főügyészség jelenlévő képviselője az írásbeli észrevételében előterjesztetteket változatlan tartalommal fenntartotta, utalva a vádirat történeti tényállásában írtakra. E tekintetben arra is kitért, hogy a szakhatósági beavatkozások sorra eredménytelennek bizonyultak, holott 2009 óta rendszeres kapcsolatban álltak a vádlottal, aki azonban minden próbálkozást mereven elutasított. A sértett így teljesen ki lett szolgáltatva a terheltnek, rajta kívül külső segítséget nem kaphatott, s telefonkapcsolat hiányában a külvilággal sem tudott érintkezni. Látásában és hallásában korlátozott, legyengült idős emberként vált a hosszantartó ölési folyamat áldozatává. Álláspontját akként összegezte, hogy az írásban jelzett további minősítés aggálymentesen megállapítható, a kialakult egységes bírói gyakorlat is ezt támasztja alá. A büntetés kiszabása tekintetében pedig ugyancsak a korábban előterjesztetteknek megfelelően foglalt állást, miszerint a kettős minősülésű büntett miatt a szabadságvesztés mértékének számottevő növelése szükséges. Egyebekben a törvényszéki eljárást illetően kizárólag azt emelte ki relatív hibaként, hogy érvelése szerint az elsőfokú bíróság a Be.82.

§ (1) bekezdés c) pontjának téves értelmezéséből kifolyólag szükségtelenül nyilatkoztatta a terheltet pszichiátriai kezelőorvosa kihallgatása előtt a titoktartás alóli felmentés körében. A nyilvános ülésen előadottak ismeretében tehát indítványozta, hogy a Debreceni Ítéltábla az első fokú ítélet megváltoztatásával a vádlott bűnösségét védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett emberölés büntetében is állapítsa meg, erre tekintettel a kiszabott szabadságvesztés mértékét számottevően súlyosítsa, míg az ítélet egyéb rendelkezéseit hagyja helyben.

Az ugyancsak fellebbező védő a jogorvoslati kérelem irányát részben módosítva, elsődlegesen immáron felmentésre tett indítványt, annak indokait a védece által eljárás során megtett vallomásokra alapította. Másodlagos indítványként pedig a büntetés enyhítésére irányuló kérelmét szintén fenntartotta.

A vádlott az utolsó szó jogán továbbra is azt tartotta fontosnak kiemelni, miszerint ő személy szerint úgy érezte, hogy mindent megtett a sértett érdekében, így haláláért nem érezte magát felelősnek, egyebekben is egyetértve védőjével.

A bejelentett perorvoslatok folytán az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét az azt megelőző eljárással együtt a Be.348. § (1) bekezdése alapján teljes terjedelmében felülbírált. A törvényben előírt revízió keretében a fellebbezések okára és céljára tekintet nélkül vizsgálta a tényállás megalapozottságát, a bűnösség megállapítását, a bűncselekmény jogi minősítését és a büntetés kiszabását is.

A felülbírálat során megállapította, hogy a törvényszék a bizonyítási eljárást gondosan és széles körben folytatta le, ügyfelderítési kötelezettségének eleget téve. Ezen túlmenően a perrendi szabályokat is megtartotta, nem vétve sem feltétlen, sem olyan jellegű relatív hibát, mely az érdemi elbírálást kizárhatta volna, hiszen a Be.XXVIII/A. fejezetében foglalt kiemelt jelentőségű ügyek külön eljárási szabályait is maradéktalanul figyelembe vette.

Osztotta viszont az ítéltábla a fellebbviteli főügyészség részéről jelzetteket abban a körben, hogy szükségtelenül került sor a vádlott nyilatkozatának beszerzésére az orvosi titoktartás alóli felmentés tárgyában Dr. ... pszichiáter szakorvos tanúkénti kihallgatása előtt (22. számú jegyzőkönyv 11. oldal).

Kétségtelen, hogy a törvényszék által felhívott Be.82. § (1) bekezdés c) pontja relatív mentességi jogot biztosít a foglalkozásával - vagy közmegbízatásával - fogva titoktartásra köteles személyek részére, amennyiben a tanúvallomás megtételével ez a kötelezettségük sérülne. Kivételt jelent azonban, ha külön jogszabály szerint a bíróság megkeresésére a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása a felmentésre jogosult számára kötelező.

Márpedig az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 25. § (3) bekezdés a) pontja értelmében az érintett egészségügyi adatait hozzájárulás irányában is közölni kell, amennyiben azt törvény elrendeli. Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 23. § (1) bekezdés a) pontja alapján pedig a kezelést végző orvos a büntetőügyben eljáró szervek, így a bíróság

megkeresésére köteles az egészségügyi adatok továbbítására, rá is irányadó tehát a Be.79. § (2) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettség.

Mindezen fölös intézkedés azonban nyilvánvalóan nem lehetett kihatással az ítélet megalapozottságára, hiszen a tanú az ügy érdemében vallomást tett, s azt a törvényszék mérlegelési körébe vonta, ítéletében e bizonyítékról is megfelelően számot adva.

Az ítélet tábla az első fokú ítélettel megállapított tényállást alapvetően helyesnek találta, ám arra az álláspontra helyezkedett, hogy az indoklás 11. oldal 6. bekezdésének utolsó mondatában a sértett cselekmény előtti egészségügyi álláspontjának jellemzését is indokolt a tényállás részének tekinteni. Így azzal a határozat 4. oldal 6. bekezdését egészítette ki a következők szerint: „Más hozzátartozója nem lévén, az erősen gyengén látó, szembetegségben szenvedő, emiatt mozgásában korlátozott sértett - akit a lakásában felhalmozott nagy mennyiségű hulladék és lom is erősen hátráltatott - önmaga segítség nélküli táplálására és tisztán tartására már akkor képtelen volt, amikor a vádlott elköltözött az édesanyjával addig közösen lakott lakásból, s a sértett eme állapotával a terhelt maga is tisztában volt.

Az iratok alapján (Be.352. § (1) bekezdés a) pontja) így kiegészített tényállás már hiánytalannak tekinthető, megalapozott, mely a Be.351. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú eljárásban is irányadó.

A tényállás akkor megalapozott, ha bíróság a törvényes vád elbírálására során a perrendi szabályok szerint lefolytatott bizonyítási eljárást követően a vád tárgyává tett eseményeket a valóságnak megfelelően, helyesen és hiánytalanul állapítja meg, másként fogalmazva, ha megalapozatlansági hibában nem szenved. Ilyen megalapozatlansági hiba nem tárható fel az ügyben. Az elsőfokú bíróság valamennyi lényeges tényre alapos bizonyítást folytatott. A büntetőjogi felelősség tekintetében lényeges tényeket hiánymentesen, az iratok tartalmának megfelelően rögzítette és nem vétett hibát akkor sem, amikor a közvetett bizonyítás szabályait szem előtt tartva egyes kétséget kizáróan bizonyított tényekből további tényekre vont le következtetést.

Az eltérő tényállás megállapítására irányuló elsődleges védelmi fellebbezés lényegében a bizonyítékok értékelésén keresztül támadja a megalapozott tényállást, mely a tényálláshoz kötöttség elvéből kifolyólag eredményre nem vezethetett (Be.351-352. §).

A Btk.2. §-nak értelmezése, az alkalmazandó büntetőtörvény kiválasztása kapcsán az ítélet tábla a törvényszékével azonos álláspontra helyezkedett, mivel az elsőfokú bíróság a hatályszabályok alapos vizsgálata után törvényesen döntött arról, hogy összhatásaiban az új törvény a feltételes szabadságra vonatkozó enyhébbnek tekintendő rendelkezések miatt - a helyesen felhívott 4/2013 (X.14.) BK vélemény iránymutatásai szerint - valóban kedvezőbb elbírálást tesz lehetővé.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelésével helyesen következtetett a vádlott büntetőjogi felelősségére, igen részletesen feltárva a terhelt és a sértett kapcsolatát, a vádlott édesanyja állapotához viszonyuló magatartását. A

törvényszék terhelti cselekvőség tekintetében elfoglalt jogi álláspontját mindenben igazolják a tárgyi elemek, a mulasztással elkövetett emberölés megállapításához a következetes ítélkezési gyakorlat szerint már önmagában elégséges, ha az elkövető a halálhoz vezető okfolyamatot felismervén az elhárításra vonatkozó speciális kötelezettsége ellenére nem akasztja azt meg, jól lehet abban a helyzetben a halálos eredmény még reálisan elhárítható. Mulasztással elkövetett emberölés megállapításának van helye azonban akkor is, amikor az elkövető mulasztásban megnyilvánuló magatartása indítja el magát azt az okfolyamatot, amely a sértett egészségi állapotának romlásához, majd összeomlásához vezet, s végül a halálát eredményezi.

A vádlott által elkövetett emberölés egyrészt a Btk.160. § (2) bekezdés d) pontja alapján minősül súlyosabban, különös kegyetlenséggel elkövetettként. Jelen esetben, amint a törvényszék is kifogástalanul hivatkozott rá a vádlotti mulasztásban megnyilvánuló cselekvőség is olyan kirívó embertelenséget mutat, mely a minősítő körülmény megállapítását tette szükségessé. A terhelt tudatának a különös kegyetlenséget megalapozó tényeket és körülményeket is át kellett fognia, így a minősített eset megállapításának szubjektív feltétele is fennállt (BH.1982.316., BH.2009.291.).

A cselekmény további minősítésével kapcsolatosan elsődlegesen a következők előrebocsátása szükséges. Ahogyan arra a fellebbviteli főügyészség rámutatott, a vádlottal szemben emelt vád már minden lényeges körülményre vonatkozóan tartalmazta a sértett fennálló egészségügyi állapotát is, a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeinek körében. Így az 1/2007. számú BK vélemény I/3/h pontjában foglaltakra utalva a terhelt cselekménye vádmódosítás hiányában is elbírálható volt a vád szerinti élet elleni deliktum további minősített esetét vizsgálva is, mely így szabad mérlegelés tárgya lehetett. A másodfokú bíróság álláspontja szerint ugyanis a vád tárgyává tett cselekmény védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett emberölés büntetnének (Btk.160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés j) pontja) is minősül a különös kegyetlenséggel elkövetettkénti minősítés mellett.

Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. számú Büntető Jogegységi Határozat ugyanis leszögezi, hogy védekezésre képtelennek kell tekinteni azt, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére. E minősítő körülmény megállapításának van helye, ha a sértett védekezésre képtelen állapota az elkövetőtől függetlenül állt elő, vagy azt az elkövető az ölési szándék kialakulását megelőzően - az ölési cselekménytől függetlenül - idézte elő. Márpedig az irányadó tényállásból eredően az újabb minősített eset megállapítására is törvényes alap mutatkozott, hiszen a vádlott már elköltözközéskor tudatában volt azzal, hogy egyedül maradó édesanyja önellátásra, az alapvető higiéniai körülmények betartására nem lehet képes, másról segítségre pedig nem számíthat, azt kifejezetten a vádlott utasította el. Amit tovább tetézett az áram és vízszolgáltatás rövid időn belüli kikapcsolása. Megjegyzendő, hogy hasonló élethelyzetnél a Kúria is a kifejtettek szerint foglalt állást (Debreceni Ítéltábla Bf.I.137/2013/5., Kúria Bfv.I.903/2013/5.).

A büntetés kiszabása során irányadó bűnösségi körülményeket a törvényszék kimerítően és kellő alapossággal feltárta, melyhez további súlyosító körülményként volt megállapítható az

emberölés minősített esetének kétszeres minősülése. Annak igen nagy nyomatéka viszont alapossá tette az önmagában is jelentős tárgyi súllyal bíró bűncselekmény miatt első fokon kiszabott szabadságvesztés súlyosítását. A törvényszék által helyesen felhívott enyhítő körülmények ismeretében viszont az ítélőtábla úgy találta, hogy a Btk.79. §-ban írt büntetési célok hatályosulásához a kihirdetett mértékig súlyosított szabadságvesztés szükséges ugyan, ám kellően elegendő is. Értелеmszerűen így az enyhítésre irányuló másodlagos védelmi fellebbezés nem mutatkozhatott alaposnak.

A fent kifejtetteken kívül a fellebbezéssel támadott határozatban a járulékos rendelkezések körében már egyaránt törvényes döntés született a szabadságvesztés végrehajtási fokozatáról, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról, az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról és a bűnügyi költség viselésével kapcsolatban.

Ezért a másodfokú bíróság az első fokú ítéletet a szükséges részben a Be.372. § (1) bekezdése alkalmazásával megváltoztatta, míg egyebekben a Be.371. § (1) bekezdésére utalással helybenhagyta, egyben a Be.258. § (2) bekezdés b) pontjából fakadóan rögzítette a vádlott személyi igazolvány számát is, mely az iratokban feltalálható volt.

Az első fokú ítélet kihirdetésétől a másodfokú elbírálásig terhelt által előzetes fogvatartásban töltött időt szabadságvesztésbe történő beszámítása a Btk.92. §-án alapul.

A másodfokú eljárás során felmerült bűnügyi költséget az ítélőtábla a Be.381. § (1) bekezdése alapján állapította meg.

Debrecen, 2014. március 12.

Dr. Balla Lajos sk. a tanács elnöke, Dr. Bakó József sk. a tanács tagja, előadó, Szabóné dr. Szentmiklóssy Eleonóra sk. a tanács tagja

Záradék: A Miskolci Törvényszék 8.B.1002/2013/28. számú ítélete a jelen másodfokú ítéletben írt változtatással a mai napon jogerőre emelkedett és végrehajtható.

Debrecen, 2014. március 12.

Dr. Balla Lajos sk.
a tanács elnöke